

Dwarslaesie

Marlene Schalken- Voskamp
IC verpleegkundige RadboudUMC

Radboudumc

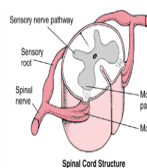
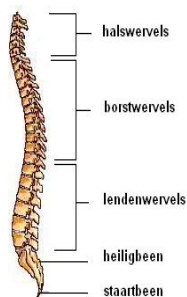
Inhoud

- Wat is een dwarslaesie
- Fasen na de dwarslaesie
- ABCD
- Complicaties/ verpleegkundige aandachtspunten

Radboudumc

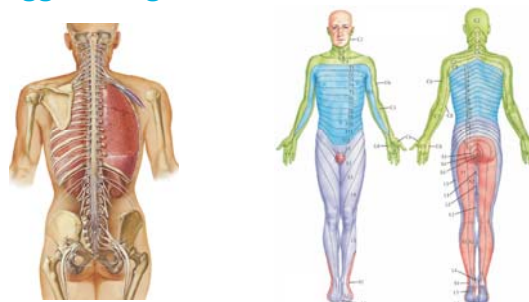
Wervelkolom

Ruggenwervels:
7 cervicale
12 thoracale
5 lumbale
5 sacrale

Radboudumc

Ruggenmerg zenuwen

Radboudumc

Wat is een dwarslaesie

Een gehele of gedeeltelijke beschadiging van het ruggenmerg
Beschadiging van ascenderende en decenderende banen
Uitval motoriek en sensibiliteit onder niveau van laesie

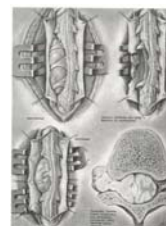
Gevolgen bepaald door:

- Hoogte van de laesie
- Totale / partiële dwarslaesie
- Tetraplegie
- paraplegie

Radboudumc

Oorzaken

- Trauma
- Vasculair
- Tumoren
- Botafwijkingen
- Ontstekingen
- aangeboren
- latrogeen

Radboudumc

Onderzoek

- CT scan
- MRI
- Neurologisch onderzoek: progressie uitval

Radboudumc

Doelstellingen

- Stabiliseren van eventuele fractuur (headblocks, log roll draaien)
- Vroeg starten met revalidatie
- Spoedig overplaatsen naar gespecialiseerd centrum

Voorkomen van secundaire schade:

- Adequate ventilatie en oxygenatie
- Waarborgen van optimale perfusie

Radboudumc

Opname ic

- Respiratoire problemen bij hoog cervicale laesie
- Circulatoire problemen bij spinale shockfase en neurogene shock

Radboudumc

Respiratie problemen

C1 – C3 Uitval ademhalingsprikkel en ademhalingsspieren

C1 – C4 Uitval diafragma

Boven Th 1 uitval tussenrib spieren

Boven Th 8 uitval (deel van de) buikspieren

Radboudumc

Respiratie / airway

- Intubatie noodzakelijk bij laesie C4 of hoger
- Intubatie moeilijk bij cervicaal probleem ivm immobilisatie nek
- Bij twijfel intuberen
- Zo nodig tracheotomie/ NPPV

Radboudumc

Respiratie / breathing

- Hypoventilatie
- Atelectase
- Onvermogen goed op te hoesten
- Pneumonie

Hoog risico op inadequate ventilatie en oxygenatie door uitval of zwakte van ademhalingsspieren, buikspieren en diafragma

Radboudumc

Respiratie

- Saturatie >95% in acute fase
- Hulp bij ophoesten
- Comprimeren
- Airstacken
- Ademhalingsoefeningen
- Wisselgigging

Radboudumc

Circulatie

- Uitval sympathicus bij laesie boven Th 4
- Bradycardie
- Hypotensie door vasodilatatie
Behandeling; fluid challenge, dan inotropica. Cave overvulling
- Anhydrosis
- Orthostatische hypotensie
- Voorkomen veneuze trombose
- Cave N.Vagus prikkeling

Radboudumc

Neuro controles

- Observatie verloop neurologische uitval
- In spinale shockfase slappe verlamming

Radboudumc

Fasen na dwarslaesie

- Spinale shockfase
- Autonome fase

Radboudumc

Spinale shock fase

Areflexie en slappe paralyse t.g.v. uitval perifere motorische neuronen

Onder het niveau van de laesie:

- Totale hypotone verlamming
- Totale a reflexie
- Totale uitval van sensibiliteit
- Vegetatieve stoornissen

Radboudumc

Spinale shockfase

Vegetatieve stoornissen:

- Hypotensie door vasodilatatie
- Anhydrosis
- Blaasfunctiestoornissen en retentie
- Paralytische ileus boven Th12
- Dysfunctie rectum
- Stoornissen genitale functies, priapisme

Radboudumc

Neurogene shock

- Distributieve shock
- Bij cervicaal letsel of andere pathologie met uitval sympathisch zs
- Hypotensie door perifere vasodilatatie en maldistributie bloed
- Bradycardie door toename parasympatische invloed
- Warme droge huid door verlies thermoregulatie

Kan tegelijk voorkomen met spinale shockfase

Behandeling met inotropica en zo nodig vulling

Radboudumc

Autonome fase

Het ruggenmerg onder het laesie niveau gaat autonomie ontwikkelen.

Mogelijk om door geconditioneerde reflexen bepaalde functies aan te leren.

- Toename van spasme
- Toename van reflexactiviteit
- Reflexblaas/ darmen
- Hypotensie wordt hypertensie
- Blijvende temperatuurswisselingen
- Verhoogde mate van transpiratie
- Bij hoge laesie blijvende vermindering van longfunctie

Radboudumc

Multidisciplinaire aanpak

Vroegtijdig beginnen met revalidatie

Multidisciplinaire benadering

De zorg en houding in de eerste dagen/ weken na de laesie kunnen bepalend zijn voor de mate van zelfstandigheid in de toekomst!

Radboudumc

Houding

- Houdingsveranderingen alleen indien stabiel (anders log roll)
- Iom arts verticaliseren ivm toename druk en beschadiging ruggenmerg

In spinale shock fase:

- cave hypotensie bij verticaliseren!
- slappe parese, daarna hypertonie, risico op contracturen
- beginnen met functie handschoen om lichte extensie contractuur van de pols te ontwikkelen. (cervicaal)

Radboudumc

Houding

- Voorkom contracturen!!
- Wisselgigging
- Fysiotherapie
- Voorkom overstrekken gewrichten
- Voorkom flexiecontracturen van de ellebogen (strekken nodig bij transfers)
- Voorkom spitsvoeten

Radboudumc

Decubitus

Vergroot risico door verminderde tonus van vaten in de huid, uitval sensibiteit

- Wisselgigging
- Voorkom drukplekken, vouwen in kleding/ lakens
- Goede inspectie van de huid

Radboudumc

spasticiteit

Onwillekeurig aansporen van spiergroepen onder de laesie niet geremd door CZS

Functioneel / doorgesloten / pijn!

Oorzaak: interne prikkels, verkeerde houding/ stand gewrichten

Behandeling:

- Opsporen en bestrijden oorzaak
- Zo nodig spierverslappers
- Eventueel spalken ledematen

Radboudumc

Pijn

- Spasticiteit, contracturen, wonden, verkeerde houding, fantoompijn
- Gevalideerd pijnregistratiesysteem : CPOT, NRS/ VAS
- Houding, wisselgigging, protocol
- Afleiding, dagprogramma
- Adequate pijnstilling (pijnteam)

Radboudumc

Maag- darm- blaasstoornissen

- In spinale shockfase darm en blaas atonie
- Paralytische ileus (> Th 12)
- Laxeerprogramma!
- Adequate voeding
- Geen sfincter spanning in spinale fase
- In acute fase CAD
- Voorkom retentie, blaasontsteking

Radboudumc

Autonome hyperreflexie/ dysreflexie

- Laesie >Th 6
- Na spinale shock fase
- Onregeling autonoom ZS. Hyperactiviteit sympaticus reflexen.
Het centraal ZS kan de respons op de prikkel niet onderdrukken.
Vasocontractie onder laesieniveau
- Hypertensie, onwel, hoofdpijn, zweten, stuwing, metaalsmaak, wazig zien
- Overvulling blaas/ darm, blaasontsteking, buikpathologie, infectie
- Rechttop, oorzaak wegnemen, antihypertensiva

Radboudumc

Haloframe

- Observatie immobilisatie
- Observatie drukplekken
- Open klappen bij reanimatie

Radboudumc

Psyche

- Rouwverwerking
- Begeleiding maatschappelijk werk/ psycholoog
- Observatie gedrag (rouwverwerking, hulpvraag)
- Begrip emoties
- Dag- nachtritme
- Afleiding en bezigheden
- Adequate informatieverstrekking
- Begeleiding familie

Radboudumc

**Bij een goede start heeft de patiënt
zijn leven lang baad,
om daarna zo goed
en zelfstandig mogelijk te
functioneren in de maatschappij**

Radboudumc

Radboudumc